

Geliş Tarihi: 01.06.2020 Kabul Tarihi: 30.11.2020   **Entry Date: 01.06.2020 Accepted: 30.11.2020**

*DÖNMEZ F.R. (2020), "Orta Toroslarda Yaşayan Sarıkeçili Yörükleri (Gelenek, Görenek ve İnanışları)",
Uluslararası Halkbilimi Araştırmaları Dergisi, S.5, s.307-310.*

ORTA TOROSLARDA YAŞAYAN SARIKEÇİLİ YÖRÜKLERİ (GELENEK, GÖRENEK ve İNANIŞLARI)

Sarıkeçili Nomads Living in Central Taurus (Tradition, Custom and Beliefs)

Fethiye Rana DÖNMEZ*

Özet

Bu çalışmada, İlbey DÖLEK'in Orta Toroslarda Yaşayan Sarıkeçili Yörükleri (Gelenek, Görenek ve İnanışları) adlı kitabının tanıtımı ve kritiği yapılacaktır.

Eserin takdim bölümünde, kitabın yazılma amacının geçmişten günümüze özümüzü, kimliğimizi ve bizi biz yapan değerleri yaşatan kimselere destek olmak ve bu konularda bilimsel çalışmalar yapılmasını teşvik etmek olduğu belirtilmektedir. Yazar, eserini oluştururken köklü bir kaynak taraması yapmış ve Sarıkeçili Yörüklerinin göç etkinliklerine katılıp bireysel görüşmeler de yaparak araştırmasına ilişkin bilgiler toplamıştır. Son yıllarda göç yollarının izne tabi olması, yollarda vasıtaların artması, meraların azalması ve tarla haline getirilmesi, mera kanunlarının daha ağır yaptırımlar içermesi, çocukların eğitim sorunu gibi nedenlerle bu göçebeliğin çekilmez hale geldiği bilinmektedir. Yazarın katılma fırsatı bulduğu ve sonuç bildirgesini eserin sonuna eklediği Sarıkeçililer Derneği Yörük Çalıştayının konar-göçer kültürü yaşatmak için sıraladığı öneriler kıymetli olup bu önerilerin yetkililerce karşılık bulması umulmaktadır.

Yazar, aradığı cevaplar ölçüsünde eserini şekillendirmiştir. Eserde Sarıkeçili Yörüklerle ilgili bütün bilgiler mevcut değildir ancak eser, dinler tarihi ve halk biliminde araştırma yapmak isteyenler için önemli bir kaynak mahiyetindedir.

Anahtar Kelimeler: Orta Toroslar, Sarıkeçili, Yörük, Gelenek, Konar-Göçer

Abstract

In this study, the book titled "Orta Toroslarda Yaşayan Sarıkeçili Yörükleri (Gelenek, Görenek ve İnanışları)" written by İlbey DÖLEK will be introduced and criticized.

In the introduction of the work, it is stated that the purposes of writing the book are to support those who live our past, our identity and the values that make us who we are, and to encourage scientific studies on these issues. While creating

* Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, fethiyeeranadonmez@outlook.com

the work, the author made a detailed literature review and gathered information about the research of Sarıkeçili nomads by participating in seasonal migration activities and conducting individual interviews. It is known that in recent years, this nomadism has become difficult because of reasons such as immigration routes being dependent to permission, increased vehicle numbers on roads, decreasing grassland areas and turning into fields, grassland laws contain much more severe sanctions, and education problems of children. The suggestions for keeping the nomad culture are listed by Sarıkeçililer Derneği Yörük Çalıştay1, where the author had the opportunity to attend and added the final declaration to the end of his work, are valuable and it is hoped that these suggestions will be cared by the authorities.

The author created the work according to the answers he researched. There is not all the information about Sarıkeçili Nomads in the work, but the work is an important resource for those who want to do research about the history of religions and folklore.

Key Words: Middle Taurus, Sarıkeçili, Nomad, Tradition, Migrant Settler

GİRİŞ

Din, kültür ve coğrafya birbirleriyle oldukça ilintili kavramlardır. İlk olarak kültür coğrafyaya, din de kültüre konuyor diyebiliriz. Sonrasındaysa bu kavramlar birbirlerini daimi etkileyecek bir bütün haline gelmektedirler. Günümüzde İslam dini ve İslam kültüründen iki ayrı kavram olarak bahsetmemiz bu etkileşimin iyi bir örneği olabilir. Nitekim sosyal bilimlerin kaynağının bu oluşumlar ve bu oluşumların etkileşimleri olduğunu söyleyebiliriz.

Bir kültürün oluşması ve yitirilişinde en önemli unsur dildir. Yazar kelimeleri seçme ve yerleştirmede, aynı şekilde diğer araştırmacı yazarların bilgilerini derleyip sunmada başarılıdır. Kitapta dile verilen değere; kelimelerin kökenlerine ilişkin açıklamalarda, Yörüklerin göçebe değil konar-göçer olduklarının belirtilmesinde, inanç ve inanış kavramlarının ayırımında ve Sarıkeçili Yörüklerine kültürlerinin son temsilcileri değil tek temsilcileri denmesinin daha doğru bulunduğu belirtilmesinde şahit olunmaktadır. Ayrıca kitabın sonunda Sarıkeçili Yörüklerinin kullandıkları atasözleri sıralanmakta ve kullandıkları kelimelerden oluşan bir sözlük de bulunmaktadır.

Kitapta aynı konu ve aynı tanımlamalarda, farklı araştırmacıların anlatı ve tanımlarına yer verilmektedir. Bu durum, anlatımı dikteden yalıtarak eseri zenginleştirmektedir. Eseri zenginleştiren diğer bir unsur anlatımda şekil, grafik, harita, fotoğraf gibi türlü görsellerden yararlanılmasıdır. Ancak görsellerin siyah beyaz olmasının, görsellerin –özellikle fotoğrafların- etkileyciliğinin yitirilmesine sebep olduğu belirtilmelidir. Ayrıca deyiş; mani gibi türlü şiirlerle, rivayetlerle, efsanelerle güçlendirilmektedir. Birçok duyguyla hemhal olunan kitapta bu deyişlerin bazısıysa güldürücü niteliktedir. Örneğin bir rivayette pişirilirken yenmemesi gereken yemeği pişirirken yiyen bir kimsenin ağaca baş aşağı asılması anlatılmaktadır.

Kitapta Sarıkeçili Yörüklerinin gelenek, görenek ve inanışlarına ilişkin verilerle ahlaki yorumlarda da bulunmaktadır. Başta onların doğal dengeyle uyumlu ve saygılı bir ilişki içerisinde olmalarının gıpta edilesi olduğunu söyleyebiliriz. Tüm canlıların bu oluşum içerisinde huzurlu olması da bambaşka olmalıdır. Keçilerin Sarıkeçili Yörüklerinin sıklıkla kullandığı kırmızı rengini benimseyip sevmeleri ve aynı şekilde Sarıkeçililerin kendi huylarını keçilerin huylarıyla benzeştirmesi bu oluşumun bir örneği olabilir. Ayrıca insanlara değdiğine inanılan nazarin hayvanlara da değeceğine inanılması, göç sırasında doğumların güç vereceği inanılan ve Sarıkeçililerin ebesi olarak nitelendirilen ağaç altında gerçekleşmesi, bitkilerle dost olunup hangi bitkinin neye iyi geldiğinin bilinmesiyle gelenek ilaçların kullanılması bu oluşuma ilişkin diğer ipuçlarıdır. Bu oluşumdaki doğal dengeyi insanlar arasında da kurmak mümkündür. Kadın ve erkeğin hayatta yan yana hareket ediyor olması, günümüzde alışılmışın dışında bir davranış olan kadınların hayvan kesmesi ve yüzmesi, silah kullanması gibi örneklerde bu görülmektedir. Kitapta bunun çok daha güzel bir örneği de bulunmaktadır: Sarıkeçili Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği'nin başkanının kadın olması. Atatürk'ün "Göçmek kendimiz olmaktır, göçmek özgür olmaktır." cümlesi ile Sarıkeçililer Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği başkanı Pervin Sarvan'ın "Kutsal çiledir. Emektir. Özgür yaşayabilmek, doğanın koynunda özgür kalabilmek için verilen emektir. Zordur, çünkü kazanımı özgürlüktür. Çiledir, çünkü kazanımı, tarih boyunca yolunda yaşadığımız, kendileri de tarih boyunca bizi taşıyıp doyurmuş hayvanlarımızın kendi doğaları içinde özgür yaşamalarını sağlama kavgasıdır." cümlesi adeta birbirinin devamı gibidir ve çok şey anlatmaktadır. Sarıkeçili Yörüklerinin ahlaki değerlerinden bahsetmeye devam edersek, her Türk gibi Sarıkeçililerin de adaletle hükmettiklerini söyleriz. Sarıkeçililer de hak nedir bilmektedirler. Nitekim Yörüklerin yazladıkları ve kışladıkları yerleri köylülerden kiralamalarında olduğu gibi mallarının zararını gidermeyi üstlenmelerinde de etik değerlere, hakka ve hukuka verdikleri önemi görebiliriz. Türklerin en belirgin ahlaki özelliklerinden biri de birçok olay ve durum karşısında iyi dileklerde bulunmaları ve edimlerinde ince düşünceli olmalarıdır. Sarıkeçililer de iyi dilekleri dillerinden eksik etmezler ve ince düşünceli olmalarının yansımaları şüphesiz, kırkma işine gelen kimseye araba kiralamalarında ve onu ağırlamalarında, göç yolunda mezarları ziyaret etmelerinde, gelin alırken başlık parası almamalarında ve haremlik anlayışına sahip olmamalarında, kurbanın kemiklerinin herhangi bir hayvana vermeyip kemikleri muhafaza etmelerinde görülmektedir.

Tüm bu ahlaki değerlerinin yanında İslam inancını benimseyen Sarıkeçililerin dini yaşamada köktenci değil sağduyulu olmaları onları aşırılıktan uzak tutmaktadır. Yalnızca ölüm inancı diğer

ritüel ve törenlere nazaran daha dini bir nitelik taşımaktadır. Halk inanışları bu kültürde oldukça önemli bir yere sahiptir. Kitapta, alışkanlık, sembol ve anlamlandırmaların kişiyi halk inanışlarına sürüklemiş olabileceği söylenerek bu inanışlara batıl ya da batıl değildir şeklinde hüküm vermenin doğru olmadığı belirtilmektedir. Sarıkeçililer yalnızca, dini inançları ve halk inanışlarıyla kendilerine ait bir kimlik oluşturmaktadırlar.

Kaynakça

DÖLEK, İlber (2019). Orta Toroslarda Yaşayan Sarıkeçili Yörükleri (Gelenek, Görenek ve İnanışları). Ankara: Akademisyen Yayınevi.